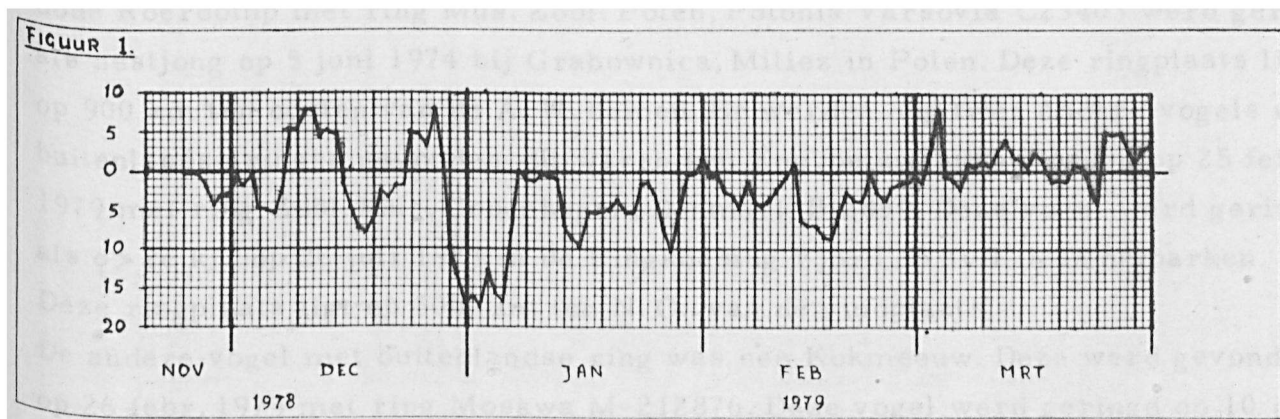

VOGELSLACHTOFFERS VAN DE STRENGE WINTER 1978/'79.

De winter 1978/1979 begon reeds in de laatste dagen van november 1978. In december 1978 kwam regelmatig vorst voor, met twee onderbrekingen, t. w. van 8-16 en van 24-28 dec. Langs de kust was op 5 dec. massale wegtrek waar te nemen van Kievit, Goudplevier en vele soorten ganzen. Deze "coldrush" stond mede onder invloed van flinke sneeuwval. Op 7 dec. waren de meeste infiltratiegeulen in de A. W. duinen al grotendeels dichtgevroren. In jan. en febr. kwam de temperatuur s' nachts nauwelijks meer boven het vriespunt, met perioden van strenge en zeer strenge vorst. Op 5 jan. 1979 werd de laagste temp. van -24°C gemeten in Emmeloord.

In de eerste dagen van jan. namen de aantallen Grote Zaagbekken en Nonnetjes in de A. W. duinen sterk toe en op 4 jan. was er over de duinen een massale trek in zuidelijke richting van Riet-, Kleine Riet-, Kol-en Grauwe Ganzen, Smienten, Gr. Zaagbekken, Wilde-en Kuifeenden.

De wateren in het binnenland waren toen vrijwel dichtgevroren, maar door het ^{vele} open water in de kanalen van de A. W. duinen waren hier nog flinke aantallen watervogels aanwezig. Er vond toen al spoedig sterfte plaats onder de watervogels, in het bijzonder onder de Meerkoeten. De eerste slachtoffers werden op 4 jan. 1979 gevonden en de laatste op 29 maart 1979. In de eerste helft van april werden ook nog Futen gevonden, waarbij de doodsoorzaak waarschijnlijk ook nog het gevolg was van de strenge winter, maar deze exemplaren zijn niet in de lijst opgenomen.

De grafiek in fig. 1 is samengesteld uit gegevens die overgenomen werden uit de maandelijkse overzichten der weersgesteldheid, die uitgegeven werden door het K. N. M. I. te De Bilt. In deze grafiek zijn de minimum temperaturen vermeld in $^{\circ}\text{C}$, welke waargenomen werden te De Bilt.

Enige opmerkingen.

Bij de doodgevonden vogels, waren ook slachtoffers die met stookolie besmeurd waren. In enkele gevallen was dit slechts een klein olieplekje, in andere gevallen zat de vogel voor meer dan de helft onder de olie.

Olie werd aangetroffen op 6 Futen, 3 Roodkeelduikers, 3 Roodhalsfuten, 1 Kuifduiker, 2 Grote Zeeëenden, 5 Zwarte Zeeëenden, 1 Stormmeeuw en 8 Kokmeeuwen. In totaal waren dit 29 vogels, waarbij niet vastgesteld kon worden of en in welke mate de olie tot de doodsoorzaak gerekend moest worden.

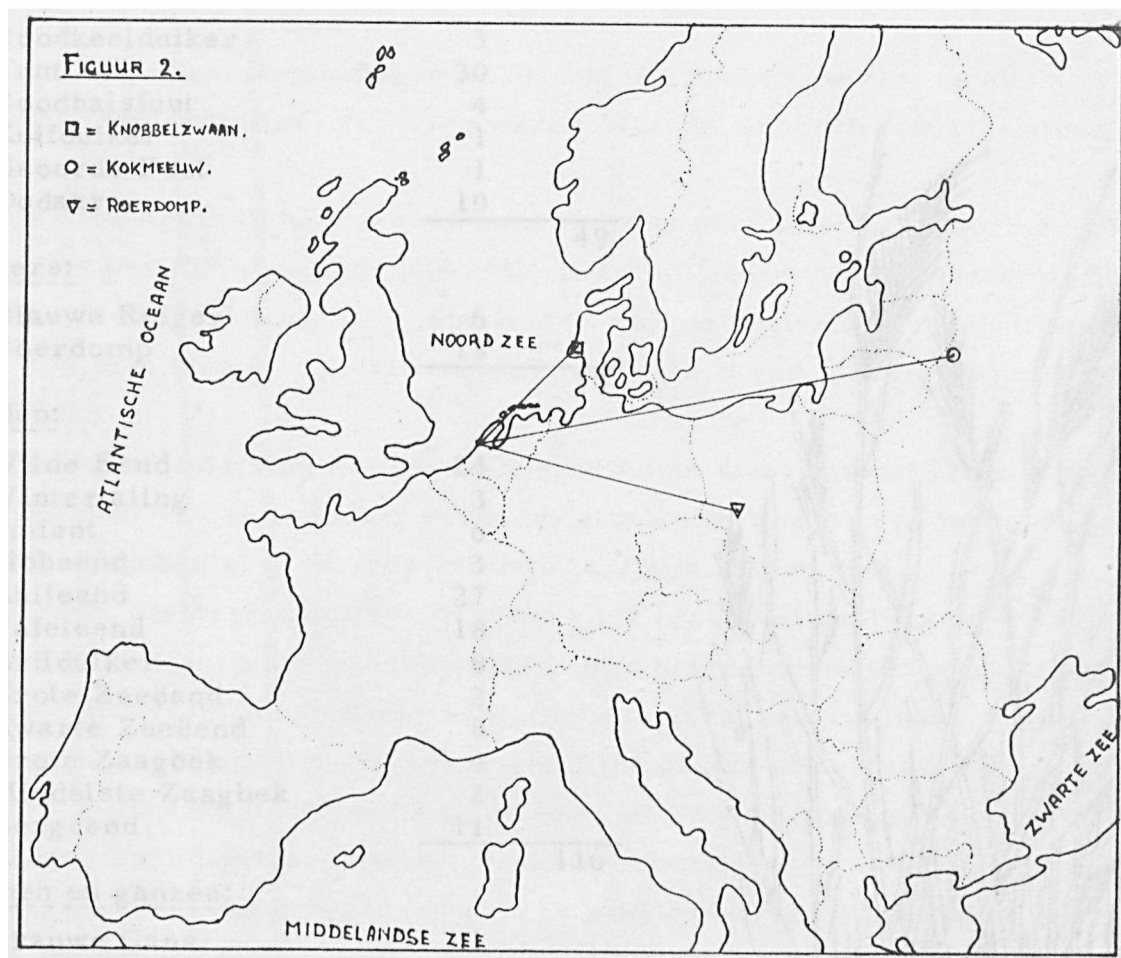
Nog nooit eerder werden door mij zulke hoge aantallen foeragerende Roerdompen en verschillende ganzensoorten waargenomen als in deze winter. (zie veldwaarnemingen). Dit verklaart dan ook het ongewoon hoge aantal dood gevonden exemplaren van deze soorten. Het aantal dode Roerdompen was inclusief de 3 exemplaren die naar het Vogelrampenfonds in Haarlem werden gebracht, en daar spoedig stierven. De kans dat alle stervende en dode Roerdompen door mij gevonden werden is erg klein. Het aantal van 12 dood gevonden exemplaren geeft dan ook slechts een indicatie van het werkelijke aantal slachtoffers onder de Roerdompen.

De ringvondsten.

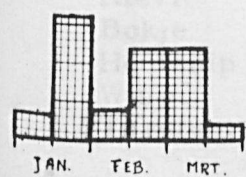
Waar al die Roerdompen 's winters vandaan komen, zal meestal een raadsel blijven. Door een ringvondst kon echter vastgesteld worden dat deze vogels ook van een respectabele afstand kunnen komen. (zie fig. 2). De op 24 jan. '79 gevonden dode Roerdomp met ring Mus. Zoöl. Polen, Polonia Varsovia C23403 werd geringd als nestjong op 5 juni 1974 bij Grabownica, Miliez in Polen. Deze ringplaats ligt op 900 km ten oosten van de A. W. duinen. Er werden nog twee andere vogels met buitenlandse ringen gevonden, dit waren een Knobbelzwaan, gevonden op 25 febr. 1979 met ring Zoöl. Mus. Copenhagen, Denmark B 2859. Deze vogel werd geringd als ♀ > 2e kj. op 26 juli 1973 in de Ringkoebing Fjord op Jyll in Denemarken. Deze ringplaats ligt op 500 km ten N. O. van de vindplaats.

De andere vogel met buitenlandse ring was een Kokmeeuw. Deze werd gevonden op 26 febr. 1979 met ring Moskwa M-212876. Deze vogel werd geringd op 10 juni 1973 te Verkhnedvinsk, USSR, deze plaats ligt op 1600 km O. N. O. van de vindplaats. Er werden ook nog 2 vogels met Nederlandse ringen gevonden.

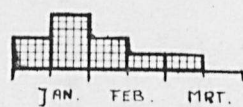
In figuur 2 zijn de ringplaatsen van de in het buitenland geringde vogels ingetekend.

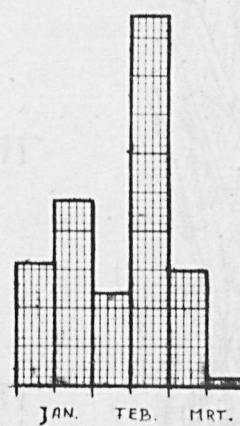
FIGUUR 3.

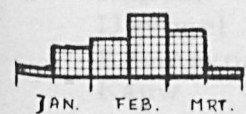
DUIKERS EN FUTEN

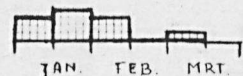
REIGERS

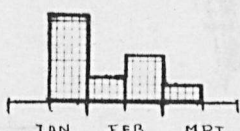
EENDEN

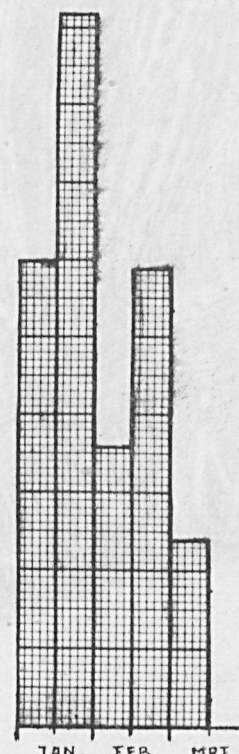
ZWANEN EN GANZEN

STELTLOPERS

MEEUWEN

RALACHTIGEN

Lijst met gevonden winterslachtoffers.duikers en futen:

Roodkeelduiker	3
Fuut	30
Roodhalsfuut	4
Kuifduiker	1
Geoorde Fuut	1
Dodaars	10
	49

reigers:

Blauwe Reiger	6
Roerdomp	13
	19

eenden:

Wilde Eend	24
Wintertaling	3
Smient	6
Slobeend	3
Kuifeend	27
Tafeleend	18
Brilduiker	8
Grote Zeeëend	2
Zwarte Zeeëend	8
Grote Zaagbek	4
Middelste Zaagbek	2
Bergeend	11
	116

zwanen en ganzen:

Grauwe Gans	1
Rietgans	3
Kleine Rietgans	2
Knobbelzwaan	13
Wilde Zwaan	6
	25

ralachtige:

Waterral	1
Waterhoen	5
Meerkoet	265
	271

steltlopers:

Kievit	1
Bokje	1
Houtsnip	5
Wulp	1
Tureluur	3
	11

meeuwen:

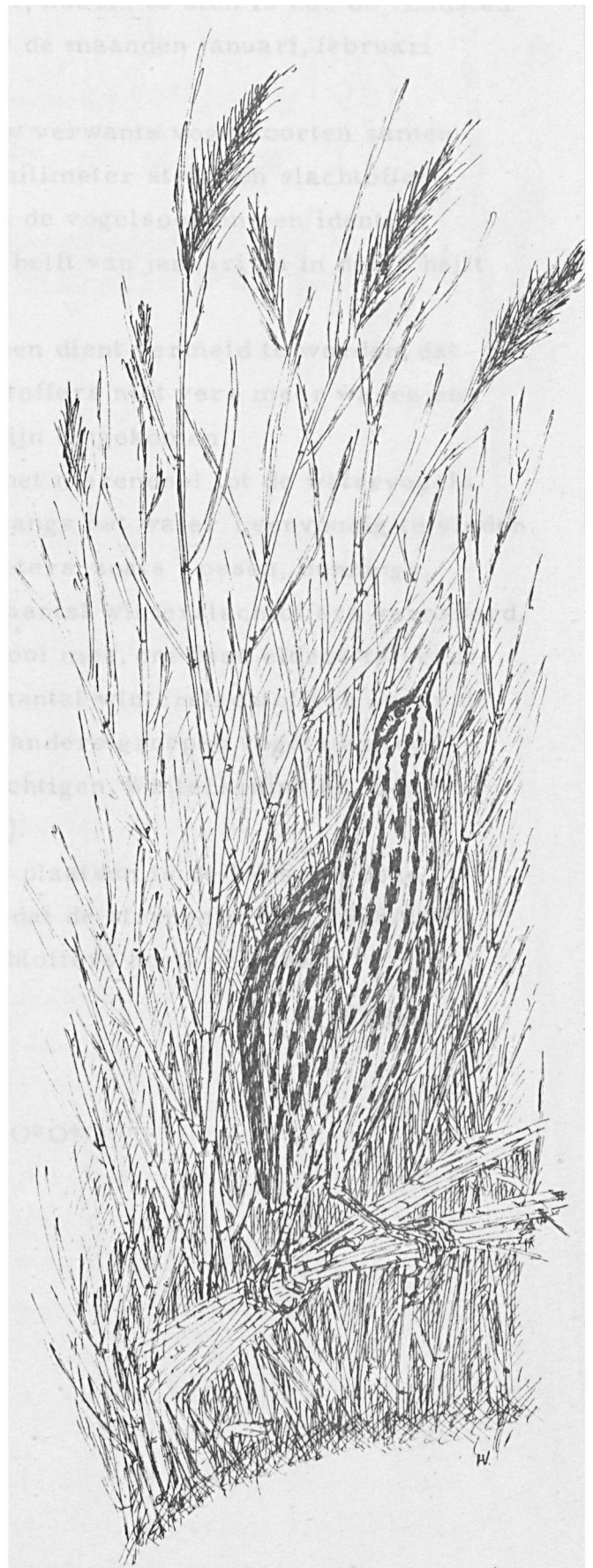
Stormmeeuw	6
Kokmeeuw	16
	22

diverse:

Ransuil	1
IJsvogel	1
Kramsvogel	2
Kauw	1
	5

39 vogelsoorten

518

Samenvatting en conclusie.

In figuur 3 zijn een aantal diagrammen uitgezet, waarin te zien is hoe de vondsten van de winterslachtoffers verdeeld waren over de maanden januari, februari en maart.

Voor de overzichtelijkheid zijn een aantal nauw verwante vogelsoorten samengevoegd en per halve maand opgeteld. Iedere milimeter stelt één slachtoffer voor. Opvallend is dat bij het grootste deel van de vogelsoorten een identiek verloop te zien is, met 2 pieken resp. in de 2e helft van januari en in de 2e helft van februari.

Voor een juiste interpretatie van de diagrammen dient vermeld te worden, dat een groot deel van de in maart gevonden slachtoffers niet vers meer waren en dus waarschijnlijk al in de loop van februari zijn omgekomen.

De gevonden winterslachtoffers behoren voor het merendeel tot de watervogels en zijn door hun formaat en vindplaats (in of langs het water) eenvoudig te vinden. Door de aanwezigheid van flinke aantallen aaseters, zoals Vossen, Bunzings, meeuwen en kraaiachtigen zal zeker een flink aantal winterslachtoffers verorberd zijn. Vooral de Vossen slepen hun gevonden prooi mee, om deze elders te verorberen. Door deze oorzaken zal het werkelijke aantal winterslachtoffers onder de watervogels zeker hoger geweest zijn. Ook bij andere groepen vogels zullen slachtoffers gevallen zijn, zoals bij de lijsterachtigen, Winterkoninkjes, Goudhaantjes en spechten (vooral Groene Spechten).

Door hun kleiner formaat en moeilijk vindbare plaatsen is de kans om deze soorten te vinden vrijwel nihil. Vast staat wel, dat de strenge winter 1978/1979 met veel sneeuw en ijzel een groot aantal slachtoffers heeft gemaakt.

H. Vader.

○*○*○*○*○*○*○*○*○*○*